

tovarši, ki so oderuške dobre postave odpravili, ampak izvoliti nam je treba takih mož, ki bodo zoper ovo nekrščansko kugo postopali. To pa je težko pričakovati od možev, ki so od sedanje vlade odvisni, kakor so uradniki. Zato pa še ne izvolimo nobenega uradnika za poslanca, tudi okrajnega glavarja g. Seederja ne!

Odkritje Slomšekovega spomenika.

(Pridiga. Govoril kanonik Fr. Kosar) 24. jun. 1878.

Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji. Luk. 2, 14.

VI. Budili so tretjič narod po tem, da so si prizadevali vstanoviti naprave, ki bi še po njih smrti blaženo delo krščanske omike med narodom nadaljevale. V tem oziru omenim edino le šole in družbe sv. Mohorja. Šola — se ve da krščanska šola je bila punčica njih očesa; kajti vedeli so: čigava je mladež, njegov je narod. Zato so šoli žrtvovali brez mero veliko truda, skrbi in tudi denarja. Vlado so prepričali od pomanjkljivosti takratnih ljudskih šol na Slovenskem, in kakor smo že omenili, so po njeni želji radi prevzeli izdelanje novih šolskih knjig. Pri tej priliki jim piše minister, „da si vlada čestita, da je v njih osebi našla moža, pri katerem se poklic, veljava, učenost in skušnja v taki meri zedinja, da se bode začetno prevstrojenje šol v blagor učeče se mladeži gotovo srečno dovršilo“. V srce pa jih je bolelo, da je bilo takrat zavolj pomanjkanja šol toliko odrasčenih ljudi, ki niso znali ne pisati ne brati, katerim so bila tedaj vrata do višje duhovne omike zaklenjena. V tem razmišljanju se prikaže njih duhu kakor zvezda rešiteljica slovenska nedeljska šola. Za to šolo spišejo sami navod, — knjigo vzorno in neprecenljivo: „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“. Ne le otroci, ampak tudi odrasčeni, celo že bolj ostareli ljudje obojnega spola napolnujejo šolske prostore; njih učitelji so mladi kaplani pa tudi stari župniki. Je gotovo veliko sto in tisoč ljudi, ki so se v tej šoli brati, pisati in še drugih koristnih vednosti naučili, in ki Slomšekovega imena nikoli pozabili ne bodo. — In kaj bi rekel o preslavni družbi sv. Mohorja? Ko se je ta družba v Celovcu snovala, so ji, da tako rečem, pokojni Slomšek za pglavitnega kumeja pri krstu stali, in bili njeni prvi varh in dobitnik.* In zares čudežno; še le po smrti Slomškovi je ta družba veselo naraščati, razcvetati in se širiti začela, takó da zdaj že 26.000 družnikov šteje. Ali ne čutimo takó rekoč, da pokojni Slomšek pred božjim tronom za svoje ljubljeno ljudstvo molijo in mu božji blagoslov delijo? Glejte, ljubi moji! toliko in še več so pokojni Slomšek delali za duševni blagor in za krščansko omiko svojega naroda. Bili so v resnici naroden mož v najlepšem, krščanskem pomenu te besede. Ali ne zasluži tak mož, da narod

njegovo ime z zlatimi črkami zapiše v liste svoje zgodovine? Ali ne zasluži tak mož, da mu narod postavi javni spomenik, dostojen njegovim zaslugam? In to se je denes zgodilo in z božjo pomočjo srečno dovršilo. Pri pogledu častite podobe nepozabljivega dobitnika smo pač dolžni z kraljem Davidom hvaležno izklicati: „To je den, ki ga je Gospod naredil; radujmo se in veselimo se v njem“. (Ps. 117, 24.) Da; denešnji den enako časti pokojnega kneza in škofa Slomška, kakor one, ki so ta znameniti spominek mu postavili. In tudi z ozirom na njegove narodne zasluge smo dolžni denes s hvaležnim srecem ponoviti angeljsko pesen: Čast bodi Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji! Čast bodi pa tudi spominu na narodnega dobitnika Slomška in mir njegovim kočicam v grobu!

Ako so tedaj pokojni knez v svoji prvi tukajšnji pridigi rekli: „Božjo čast širiti in mir ljudem oznanovati, je moja visoka naloga, zató sem k vam prišel“: bo od zdaj zanaprej, ker so njih usta omolknila, njih spomenik to nalogo nadaljeval in od roda do roda oznanoval: „Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!“ In zares; prav tukaj pred to podobo, kjer se vsi svojega občnega dobitnika spominjamo: Mariborčani vstanovitelja škofovskega sedeža v Mariboru, Lavantinska škofija prvega kneza in škofa Mariborskega, in slovenski narod svojega duševnega buditelja: prav tukaj — takó se mi dozdeva, se najlože nas vseh srca v miru in ljubezni sklenejo, da po besedah sv. apostola Pavla „mirno in pokojno živimo v vsej pobožnosti in čistosti; zakaj to je dobro in dopadljivo pred Bogom, našim Zveličarjem.“ (1 Tim. 2, 2—3)

Ti pa, sv. Janez Krstnik, mogočni varh te stolne cerkve! vzemi zdaj tudi spomenik njenega prvega škofa v dobitno varstvo svoje in izprosi pri Bogu milost, da bode vse, ki tukaj molijo, budil in nagibal k miru in ljubezni. Amen.

Gospodarske stvari.

Kako bi vinogradarji leži in boljše prodajali vino! (Nasvetuje g. Götha ravnatelj vinorejske šole pri Mariboru.)

Več časa že nas tlačijo slabe vinske litine tako, da je poprek I oral samo kakih 15 veder vina dal. Obdelovanje vinogradov se je pa podražalo in dače neprimerno poskočile. V takih nepovoljnih razmerah se ne da srečno gospodariti; mnogi, posebno manjši posestniki, se zadolžijo in pridejo naposled na — boben. Tako se pa za povzdigo vinorejstva ne more skoro nič storiti, marveč ono je prisiljeno čedalje bolj hoditi rakovo pot in naposled propasti. To bi pa bila velika škoda in nesreča za celo našo Štajersko, ki za velik del svojih prebivalcev potrebnih dohodkov dobiva iz vinorejstva. Da se tolikej nezgodi še o

*) Glej koledar družbe sv. Mohorja za l. 1878 str. 135.

pravem času v okom prihaja, na to je treba resno misliti! Mnogi svetujejo tukaj napredovanje v umnem vinorejstvu: poduk o lastnostih vinske trte, o njeni rasti, o najboljši odgojitvi, potem poduk v kletarstvu. To je vse dobro in resnično ter se je že mnogo zgodilo, posebno pod uplivom vinorejske šole. Vinogradarji so zaporedom začeli slabe trsne sorte nadomeščavati z boljšimi itd. Ali vse to stane denarjev. Če pa teh ni, tedaj si ne more niti najboljši vinogradar pomagati. Toda do potrebnih denarjev mu ni mogoče priti, ako pridelanega vina prodati ne more po primerni ceni, da je torej prisiljen ali vino sam izpiti, ali ga v kleti držati ali pa pod ceno vinskim tržcem prepustiti. In ravno tu se nahaja glavna napaka našega vinorejstva. Tukaj je pred vsem treba pomagati, namreč izumiti sredstev in pomočkov, da bodo vinogradarji, posebno manjši posestniki, zamogli svoj pridelek tako prodati, da bodo več spečali, kakor jih obdelovanje vinograda stane. Če tega ne moremo doseči, potem bodo vinogradarji začeli rekati: „gorice obdelovati se ne splača več“, in potem bo vinorejstvo šlo čedalje bolj rakovo pot. Letos pričakujemo, čeravno smod, pikec in toče delajo veliko škodo, vsakako še srednjo, tu pa tam celo prav dobro vinsko letino. Tedaj pa imamo skrbeti, da se bo pridelek mogoče dobro v denar spravil, da bo vinogradar zopet veselje dobil do gospodarstva. Tako bo voljen pa tudi zmožen zaboljševanje vinogradov kaj storiti in za prihodnje dobre letine skrbeti. Vinorejstvo se že „splača“ za vinogradarje. To kažejo lastne skušnje prešnjih let in zgledi drugih dežel, kder veliko več z vinske trto trpijo, kakor pri nas na Štajerskem. Da se pri nas neče splačati sedaj, temo so zraven slabih letin največ krive nesrečne denarstvene, še bolj pa nepovoljne tržne razmere. Največ vinogradarjev je prisiljenih vino prodati po vsaki ceni. Tržec vinski pa gleda povsod le na svoj prid in skuša z gotovim denarjem vina nakupiti po mogoče nizki ceni, da ga poznej pretočeno, sčiščeno, pomešano, predrugačeno proda z 60, 80 da celo z 100 in še večjimi procenti dobička. Vinski tržec po tem takem z prav malim trudom žanje, kder je vinorejec prej trpel. Veliki dobički mu v kratkem času pomagajo do še večjih svot denarja in zamore poskušati še z večjimi podvzetji ali „špekulacijami“, se vé na še večji kvar vinogradarjem! Imamo namreč zraven vsega zaupanja vrednih vinskih tržcev tudi precejšnjo kopico takih, ki so z malim, da z jako neznatnim kapitalom začeli barantati in si v kratkem času prav veliko premoženja nadrli. Temu se mora v okom priti, ako hočemo štajerskemu vinorejstvu res pomagati. Ne rečemo pa, da nam dobrih, zanesljivo poštenih vinskih tržcev treba ni, ne tako, ampak povdarjamo le, da tirjamo takih vinskih tržcev, ki ne hlepijo po naglem prevelikem dobičku, marveč tako ravnajo, da zamoreta obadva shajati: vinski tržec pa tudi vinogradar. Mnogo vinogradarjev je, ki bi radi vino prodali pa jim

je neizmerno sitno in zoprno iti h kakemu vinskemu tržcu, ker dobro vedó, da glavni dobiček tržec v žep vtekne. Zopet mnogo pa je vinskih kupcev, ki tudi jako neradi vinskega tržca poiščejo, ker vedó, da se jim pogosto namesto z pravim vinom postreže z robo, ki je vsled kletarskih večjidel skrivnostnih opravkov vse, le pravo naravno vino ne. Naposled je tudi mnogo takih, ki bi radi imeli dobre štajerske kapljice, najrajše od vinogradarjev samih, toda ne vedó, do koga bi se obrnili. Da se gori omenjenemu izsejavanju vinogradarjev po sebičnih tržnih bogataših, potem prodaja vina na prid pivcem pa tudi vinogradarjem pospeši, imamo le eno sredstvo, ki je vseskozi najprimernejše, najcenejše, najbolj priprosto in hitro. To sredstvo so: pošteni vinski agenti.

(Konec prihodnjič.)

Ribniki in njihova koristnost.

M. Bremena, ki se na kmeta nalagajo, postajajo od dne do dne težja in hujša. To je resnica, katero naši kmetje le preživo občutiti morajo. In vendar se zemljišča, od katerih živež in dohodke imajo, v svoji velikosti ne večajo, ampak če dobro gre vedno jednaka ostajajo. Če se nečemo z znanim izrekom nekega finančnega ministra: „Bo že bolje“ tolažiti, se moramo truditi vsako letno gospodarstvo vzboljšati, da po večih pridelkih tudi večim tirjatvam, ktere se od nas zahtevajo, kos postati moremo. Na njivah in polju moramo skrbeti, da po globokejšem oranju tudi rodovitna prst globokejša postane, skrbeti moramo, da si več in boljše živinske klaje pridelamo in da tako več živine rediti moremo, od ktere zopet več gnoja dobimo in si tako polje, travnike, senokoše, vrte in vinograde vzboljšujemo. Treba je skrbeti pri živini za dobro in zlahtejše pleme, da si lepše živine vzredimo, ki nam tudi več denarja vrže. Da nam travniki več in lepšega sena obrodijo, se mora skrbeti za umetno zamakanje, kjer se to izpeljati da, ker to je sredstvo, ki je najboljši kup in še najmanj truda prizadene. Tudi umno gospodarstvo z ribniki, kjer je mogoče, je velike koristnosti. Misli o ribništvu so si celo navzkriž in ribniki imajo mnogo nasprotnikov, zato hočemo tukaj o njihovi koristnosti na kratko govoriti. Snežnica in deževnica mnogo gnojivnih in redivnih snovi z naših po bregovih in goricah ležečih njiv in vinogradov poplavi in seboj v nižavo odnese v potoke in reke, po katerih se brez vse koristi za kmetovavca v velike reke in po njih v morje pozgublja.

Da ima motna voda veliko vrednih in rodovitnih delkov v sebi, to so že pred tisoč in tisoč leti starodavno prebivalci egiptovske dežele dobro spoznali, katero kalna voda reke Nila že od nekdanj rodovitno dela. Zato so ji pa tudi brezštevilne vodotoke ali kanale po celi deželi napravili, da se voda po njih po deželi razliva in polje in travnike rodoviti. Glina, katero ta voda za seboj pušča, je tamošnjim pokrajinam najboljši gnoj, po kte-

rem polje tako rodi, da se je egiptovska dežela že za časov očaka Jakoba žitnica bližnjih in daljih krajev imenovala. Tudi za časov rimskega svetovnega gospodarstva je bil Egipt tista dežela, ki je z svojimi obilnimi žetvami svetovladni Rim zalagala in preskrbovala. Ravno to so spoznali v novejšem času tudi Francozi, ki so lansko leto 60 milijonov frankov v enake namene dovolili. Skušnja uči, da ribniki, ktere voda, ki mnogo prstenih in blatnih delkov seboj pelje, napaja, vsakih tri let če se jim voda spusti, dobre žetve obrodijo brez vsega drugega gnojenja. Pa skušniji velja v nekterih krajih pognojitev orala zemlje z navadnim hlevnim gnojem blizo 90 goldinarjev. Kdor ima toraj ugodno ležeč ribnik 3 leta pod vodo, si prihrani za 90 goldinarjev gnoja, ki bi bil sicer za kmetovavstvo zgubljen. Gnoj, ki bi bil za to zemljišče potreben, gre lahko na drugo njivo za druge sadeže. Nadalje daje marsikteri ribnik, dokler je z vodo napojen, več nastelje, ko marsikteri travnik enake velikosti krme. Konečno je mogoče v istem ribniku v enem in istem letu žeti in karpe rediti, in vendar si pridelki niso na škodo. Da pa od jedne reje karpov kolikor mogoče največ dobička riborednik ima, mora za prave nasadne stare karpe skrbeti, čas in pogoje poznati, pod kterimi ribe starke ikre v ribnik za mlade karpe polagajo. Nadalje mora riborednik sovražnike karpovih iker in mladih izleglih se ribic dobro poznati, da jih skrbno odstrani in sploh za rast in razvitek mlade ribje ralege skrbeti. Tam, kjer voda priteka v ribnik, kateri je za ribje mlade namenjen, se mora mreža iz železne svile tako postaviti, da druga ribja plemena v ribnik ne morejo, pa tudi ribe iz ribnika uhajati ne morejo. Ribnik za mlade ribe mora imeti zadosten prtok mehke vode, mora najmanj oral meriti, plitev in solnčnim žarkom izpostavljen biti. Predno ribe starke v njega prideja, sme le tretji del njegov z vodo napojen biti. Ostali del se še le z vodo napolni, ko se mlade ribice že začno prikazovati. Ko se v novi ribnik voda napusti, nastanejo v njem milijoni in milijoni živalic nalevek, žuželk in povodne živali, povodnih rastlin itd. med kterimi je mnogo sovražnikov karpovih iker. Tu se dostikrat vname borba za življenje hujša od one na suhi zemlji, ki je dostikrat navadnim očem do cela skrita. Ko se v ribnik voda napusti in ribe začno ikre polagati, je ribnik še prost vseh sovražnikov karpovih iker in v ugodnih pogojih more jedna sama samica po 50.000 mladih ribic nasaditi, ki so sred julija že po 5—7 centimetrov dolge. Ako se te ribice v nanovo napojen ribnik, v kterem se je detelja, zimski ječmen, fura itd. prej pridelala, 500 na oral denejo, dosežejo že v tistem letu 15—23 centimetrov dolgoti in postanejo drugo leto že $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ kila težke. Kdor tako z ribstvom ravna, temu se tudi izplača.

M. Za seme se mora najlepše žito odbrati. Nekteri kmetje imajo navado za seme slabejše ali zadnje žito jemati. To pa je prav napačna, kme-

tom zelo škodljiva navada. Za seme se mora sprednje najbolj težko zrno vzeti. Najboljše seme pa je tisto, ki ima težko in največe zrno, zato ker ima veliko zrno največ hrane za mlado rastlinico v sebi. Natančne skušnje z semenom raznega žita, oljelih sadežev, stročja in krmnih rastlin so do jasnega ko beli dan dokazale, da kmetovavec takrat najtežje seme za posejatev porabi. Neprav je srednje ali drobno zrnje sejati, neprimerno zdobljeno ali poškodovano zrnje za sejanje vzeti, naravnoč odsvetovati je seme sejati, ki se je na njivi izcimilo in potem še le pospravilo. Niti dobra zemlja, niti ugodno vreme, niti obilen gnoj ne more več takemu semenu do obilne žetve pripomoči. Rastlina, ki se hoče, da lepo raste in krepka postane, mora v mladosti močna biti, to pa more le rastlina, ki iz močnega semena priraste. Kakor iz slabostnega, pokvarjenega, bolehnega otroka nikdar ne postane krepak, zdrav mož, močna, lepa žena, ravno tako je z rastlino. Zato, komur je lepe žetve mar, naj nikdar ne skopuje pri semenu; kolikor je seme lepše, polnejše, toliko je tudi boljši kupi debelo, močno seme daje obilne pridelke, slabo poškodovano seme daje slabe žetve. Toraj je lepo, debelo, težko zrnje za seme!

Rodovitnost bučel. V Melniku na Českem je letos, kakor se dunajskemu gospodarskemu časniku „Der Praktische Landwirth“ piše, jeden panj dal šest mladih rojev. To, pravi neki drugi bučelar iz Českega, ni nič kaj nenavadnega letos. Dobil je pre od treh starih panjev od 27. majnika noter do 15. julija 15 mladih rojev. Panj *A* lanski roj je dal 27. majnika prvenca, 8., 11. in 12. junija pa drugi, tretji in četrti roj. Panj *B* iz leta 1876 je rojil 4., 11., 12., 14. in 15. junija. Panj *C* pa, prvenec od 18. junija 1877, je rojil 4., 11., 12., 13., 14. in 15. junija. Vsi ti tri panji so kranjskega rodu. Mladi roji so pre tudi močni.

Razstava poljedelskih pridelkov v Celju se bo gotovo vršila 5. 6. in 7. okt. in sicer v nekdanji Lasnikovi tovarni za usnje poleg cerkve sv. Maksimilijana. Slovenski in nemški načrt se je začel razpošiljati!

Premiiranje konjev z državnimi premijami bo 12. sept. v Ptuj, 14. sept. v Ljutomeru in 5. okt. v Celju. Za ptujski okraj je odločenih 240 fl. za ljutomerski 340 fl. in za celjski 280 fl.

Sejmovi na Štajerskem. 20. aug. sv. Juri na Pesnici; 24. aug. Arvež, Laško, Cmurek, Središče, Rogatec, Slov. Bistrica, Velenje.

Sejmovi na Koroškem. 21. aug. Bleiberg nemški; 24. aug. Freže, Kotiče, Labod; 28. aug. sv. Andraž.

Dopisi.

Od sv. Trojice v Sl. gor. „Čast Bogu na višavah!“ tako smo sicer zmirom dolžni Boga častiti, ker neprenehoma dobivamo od njega dobrot brez števila, pa o posebnih priložnostih za nenavadne dobrote je treba tudi bolj srčno Njega hvaliti in